

NOTĂ EDITORIALĂ

Sfântul Ioan Gură de Aur – mare misionar al Bisericii

I

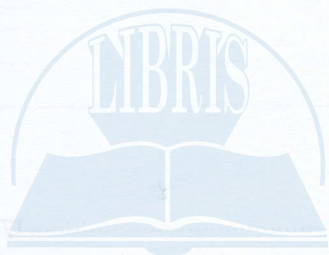
Păstorul de suflete și exegeza Ortodoxiei

Volum publicat cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte

DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

BASILICA
București – 2015

CUPRINS

Notă editorială	5
Abrevieri	7

I. Epoca, viața, receptarea

Epoca Sfântului Ioan Gură de Aur Prof. Teodor M. POPESCU	11
Viața Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. prof. Ioan G. COMAN.....	39
Chipul mamei Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. prof. Constantin CORNIȚESCU	63
Sfântul Ioan Gură de Aur, ca păstor de suflete Pr. prof. Spiridon CÎNDEA.....	69
Activitatea misionară a Sfântului Ioan Gură de Aur printre goți Pr. Vasile Gh. SIBIESCU	79
Sfântul Ioan Gură de Aur în spiritualitatea Bisericii Ortodoxe Române până la sfârșitul secolului al XIX-lea Pr. lect. Constantin MIHOC	95

II. Predicatorul și misiunea predicatorială

Câteva trăsături ale Sfântului Ioan Gură de Aur ca predicator Arhid. prof. Nicolae BALCA.....	121
Sfântul Ioan Gură de Aur ca predicator. Studiu omiletic Pr. prof. Mihail BULACU	139
Însemnătatea prediciei după Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. prof. Mihail BULACU	149
Formarea predicatorului după Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. prof. Mihail BULACU	155

Omilia hrisostomică în Ortodoxia românească Pr. prof. Mihail BULACU	171
Problema formei în predica Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. Simion S. CAPLAT	193
Profilul predicatorului creștin după Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie Dialogul și Fericitul Augustin Pr. Simion S. CAPLAT	207
Predicatorul în concepția Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. prof. Dumitru BELU	227
Valoarea omiletică a predicilor <i>Despre statui</i> ale Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. Vasile AXINIA	259
Frumusețea și sublimitatea doctrinară a stilului predicatorial al Sfântului Ioan Gură de Aur în două omilii la Sfinții Martiri Pr. prof. Alexandru I. STAN	269
III. Exegeză, dogmă, misiune	
Citirea și interpretarea Sfintei Scripturi după omiliile Sfântului Ioan Gură de Aur Arhim. Veniamin MICLE	291
Adaptarea divină la condițiile firii omenești, în lucrarea inspirației divine, după învățătura Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. prof. Vlad PRELIPCEAN	319
Imnul dragostei (1 Corinteni 13, 1-13) în omiliile Sfântului Ioan Gură de Aur Vasile I. BRIA	333
Cunoașterea lui Dumnezeu la Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. prof. Dumitru STĂNILOAE	345
Idei dogmatice în cuvântările Sfântului Ioan Gură de Aur la Praznicele Împărătești Pr. prof. Constantin CORNIȚESCU	361
Doctrina Sfântului Ioan Gură de Aur în comentariul său la <i>Predica de pe munte</i> (Matei V-VII) Pr. Mircea NIȘCOVEANU	371
Probleme de învățătură și viață creștină în comentariul Sfântului Ioan Gură de Aur la scrisoarea paulină către <i>Filipeni</i> † Timotei SEVICIU	389
Raportul dintre justificare și dragoste în <i>Omiliile la Epistola către Romani</i> ale Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. prof. Ioan G. COMAN	407

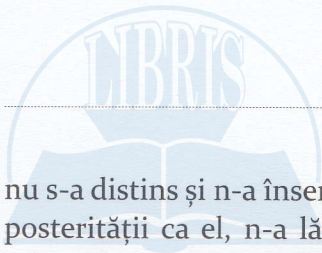
EPOCA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR*

Profesor Teodor M. POPESCU

Uriașa personalitate a Sf. Ioan Gură de Aur¹ domină și ilustrează vremea sa în mod incomparabil. Niciun alt om al timpului, cel puțin în Răsărit,

* Articol publicat original în: *Ortodoxia*, IX (1957), 4, pp. 531-554.

¹ Izvoare principale: Pe lângă scrierile Sf. IOAN GURĂ DE AUR (în PG 47-64), viața lui scrisă de diaconul PALADIE, *Dialog istoric despre viața Sf. Ioan Gură de Aur* (în PG 47, col. 5-82), și capitolele respective din operele istoricilor bisericești SOCRATE (*Istoria bisericească*, V și VI, în PG 67), SOZOMEN (*Istoria bisericească*, VIII și IX, în PG 67), TEODORET (*Istoria bisericească*, în PG 82 și în GCS 19, ed. L. PARMENTIER, 1911), FILOSTORGIU (*Istoria bisericească*, X, XI, XII, în PG 65). Dintre scriitorii păgâni ai epocii: AMMIANUS MARCELLINUS, ZOSIMUS, EUNAPIUS, retorii LIBANIUS, Q. AURELIUS SYMMACHUS, poetul CLAUDIUS CLAUDIANUS. Legile respective, cuprinse în *Codex Theodosianus*. Dintre studiile asupra epocii (pe lângă tratatele mai importante de istoria Imperiului Roman, istoria Imperiului Bizantin, istoria bisericească universală): Le NAIN DE TILLEMONT, *Histoire des empereurs et des autres princes qui ont régné durant les six premiers siècles de l'Église*, t. V, 1 („Valentinien I, Valens et Gratien”), t. V, 2 („Théodose et Arcade”), t. V, 3 („Honoré”), Bruxelles, 1710. De consultat pentru bibliografie: t. V, 1, pp. V-XXV. Amédée THIERRY, *Saint Jean Chrysostome et l'Impératrice Eudoxie. La société chrétienne en Orient*, Paris, 1889 (în: *Récits de l'histoire romaine au V-e siècle*; în aceeași serie: *Saint Jérôme. La société chrétienne en Occident*; *Alaric - L'Agonie de l'Empire*; *Placidie - Le démembrement de l'Empire*; *Derniers temps de l'Empire d'Occident. La Mort de l'Empire*). Otto SEECK, *Geschichte des Untergangs der antiken Welt*, vol. V, Stuttgart, 1921. Articolele aceleiași despre Arkadios, Aelia Eudoxia, precum și despre alte persoane importante ale epocii, în: A.F. PAULY, G. WISSOWA, *Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. Neue Bearbeitung*, III Halbband, 1895, col. 1137-1153 („Arkadios”), XI Halbband, 1907, col. 917-927 („Eudoxia”) ș.a. Theodor BIRT, *Charakterbilder Spätroms und die Entstehung des modernen Europas* Leipzig, 1920 (1930). Ernst STEIN, *Geschichte des spätrömischen Reiches*, vol. I: *Vom römischen zum byzantinischen Staate (284-476 n.Chr.)*, Wien, 1928. Etienne CHASTEL, *Histoire de la destruction du paganisme dans l'empire d'Orient*, Paris, 1850. Johannes GEFFCKEN, *Der Ausgang des griechisch-römischen Heidentums* (coll. *Religionswissenschaftliche Bibliothek*, 6), 2. Tausend mit Nachträgen, Heidelberg, 1929. H.St.L.B. MOOS, *La naissance du moyen-âge*, trad. M.R. Mourey, Payot, Paris, 1937. F.-X. FUNK, *Kirchengeschichtliche Abhandlungen und Untersuchungen*, vol. II, Paderborn, 1899 („Johannes Chrysostomus und der Hof von Konstantinopel”, pp. 23-44). Pierre DE LABRIOLLE et al., *Histoire de l'Église depuis les origines jusqu'à nos jours*, vol. IV: *De la mort de Théodose à l'élection de Grégoire le Grand*, Paris, 1937 (P. DE LABRIOLLE, „La destruction du paganisme”, pp. 15-30; G. BARDY, „Saint Jean de Constantinople”, pp. 129-148). Dintre studiile speciale: *Chrysostomika: Studi e ricerche intorno a S.*

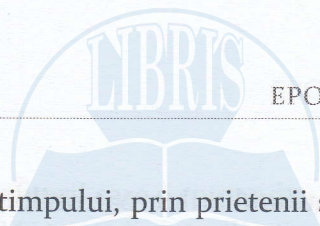
nu s-a distins și n-a însemnat cât el, nu a atras interesul contemporanilor și stima posterității ca el, n-a lăsat amintirea și celebritatea lui. Știința lui teologică și talentul lui neîntrecut, virtuțile lui evanghelice și calitățile lui sufletești mari, atitudinea lui eroică în încercări dureroase și mai ales destinul lui măreț și tragic au umplut încă de atunci lumea creștină de faima și numele lui, respectat de la Răsărit până la Apus, la greci, romani și la barbari.

Ca orice om mare, Sf. Ioan Gură de Aur depășește pe cei din jurul său și vremea vieții sale, însemnând nu doar cât un om de frunte, un ales, un ierarh mare, ci cât o instituție, un principiu, cât o mare idee întrupată, cât un imperativ religios-moral, înțeles și năzuit ca o chemare sfântă, ca de niciun alt mare slujitor al Bisericii. Ciocnirea între idealul evanghelic și realitățile vieții omenești era obișnuită în opoziția ce întâmpina creștinismul în lume, dar în păstoria lui Ioan Gură de Aur ea a fost de o intensitate unică și zguduitoare. El a luat asupra sa o sarcină care pare multora utopică, a predicat și a voit pentru toți o viață morală ideală, a gândit toate în duhul Evangheliei, cu o putere sufletească, o căldură și o consecvență uimitoare, care scandalizau pe ipocriți și-i făceau adversari. Cu ideea sa despre sacerdoțiul creștin, cu conștiința sa de ierarh-apostol, de trimis și slujitor al nimă-nui altul decât al lui Iisus Hristos, Ioan a predicat și a pilduit o concepție și o viață creștină de cel mai înalt nivel moral, cu un prestigiu, cu o perseverență și într-un complex de împrejurări care îl fac fără asemănare în istoria creștinismului.

Ca orice om mare totuși, Ioan Gură de Aur este tributar timpului său, oamenilor și împrejurărilor, condițiilor și formelor vieții, de care este legat nu numai prin prezența sa în mijlocul lor, prin originea sa, prin cultură, prin raporturile cu oamenii, ci prin înseși motivele, necesitățile și posibilitățile acțiunii sale, în timpul și în societatea sa. Deși depășește epoca sa, el este totuși un om al ei. Principiile și misiunea vieții lui veneau într-adevăr de la Iisus Hristos, dar Ioan le interpreta, le aplica și le trăia la Antiohia și la Constantinopol în anii lui Teodosie I și Arcadiu, între ideile și oamenii vremii lui, buni și răi, prieteni și adversari, în stări și condiții care erau specifice epocii lui.

Ierarhul cu suflet de apostol, cu viață de ascet, cu energie morală de profet, se găsea și lucra într-o societate căreia îi aparținea și de care totuși se deosebea: îi aparținea prin părinți, prin profesori, prin clericii, monahii și credincioșii

Giovanni Crisostomo, Roma, 1908. Aimé PUECH, *Un réformateur de la société chrétienne au IVe siècle. St Jean Chrysostome et les moeurs de son temps*, Paris, Hachette et Cie, 1891. Aimé PUECH, *Saint Jean Chrysostome* (coll. *Les Saints*), Gabalda, Paris, 1923. August NEANDER, *Der heilige Johannes Chrysostomus*, Berlin, 1821-1822 (1848). Joannes STILTING, în: *Acta Sanctorum Septembris*, t. IV. Bibliografie în tratatele de Patrologie și în articolele de enciclopedii: L. BRÉHIER, „Arcadius empereur d'Orient (395-408)”, în: *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, t. III, Paris, 1924, col. 1488-1492. Ferdinand LOT, *La fin du monde antique et le début du moyen-âge*, Paris, 1929. Eugène ALBERTINI, *L'Empire romain* (coll. *Peuples et civilisations. Histoire générale*, 4), Alcan, Paris, 1936. Dintre acestea, cele mai multe au fost folosite în studiul de față.

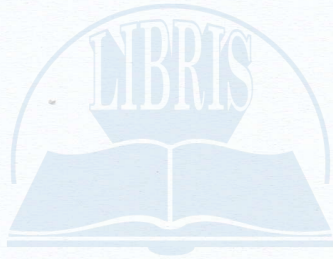
timpului, prin prietenii și adversarii săi; se deosebea prin idealul său moral, pe care îl voia realizat integral de fiecare și de toți, la locul și în chemarea lor.

Din viața lui fac parte integrantă stări și evenimente politice, sociale și morale, invazii, revoluții, lupta dintre creștinism și păgânism, agitația adusă de erezii și de schisme, distracțiile, groaza și emoțiile timpului, grandoarea și mizeria Constantinopolului în curs de creștinare și de bizantinizare. Nume, care în parte se vor vedea mai jos, purtate de oameni de tot felul, vrednici sau nevrednici, bravi, lași, venali, ipocriți, sinceri, evlavioși, superstițioși, indiferenți sau perversi, ambițioși, lacomi, avari, generoși sau meschini, personaje principale sau simpli figuranți, formează cadrul în care apare figura dominantă a lui Ioan Gură de Aur. Ei umplu și variază istoria lui, îi dau relief și sens, lumini și umbre, bogăție și culoare, mișcare și valoare.

În această istorie, oamenii cred și se roagă, se iubesc sau se urăsc cu pasiune, se entuziasmează, se ticăloșesc, se ridică și cad, se prigonesc, se devotează, se trădează, se răzbună, se varsă sânge, se distrug temple, se profanează și ard mănăstiri și biserici, triumfă perversii și se prăbușește sfântul: un spectacol uluitor, regizat parcă de un geniu al intrigii și al răului. Spectrul dezastrului trece pe deasupra imperiului purtat de barbari: asupra Bisericii biruitoare, ieșite la soare din catacombe și din ocne, plutește ca un nor amenințător erezia și dezbinarea; din toate și peste toate se înalță, strălucește și se impune ca un mentor și ca o nădejde marele părinte bisericesc cu gura de aur. Glasul lui se ridică peste păcatele, primejdiile și larma secolului, chipul lui pune în umbră suverani, demnitari, filosofi și idoli, dar toți și toate aparțin decorului vieții lui, punând în lumină prin contrast greutățile, pericolele și meritele eroului dramei. Iată de ce înfățișarea factorilor și faptelor epocii este necesară înțelegerii Sf. Ioan Gură de Aur ca mediu, atmosferă și cheie a sensului ei istoric.

*

Ioan Gură de Aur a trăit într-o epocă de mari prefaceri și de zbucium general, de convulsii politice și religioase, de conflicte și răsturnări de oameni și de situații, care au clătinat imperiul, și Biserica. Lumea era obișnuită de secole cu această stare revoluționară, de schimbări și de primejdii, dar acestea luau la sfârșitul secolului al IV-lea o formă care amenința unitatea imperiului și a Bisericii. De peste granițe pândeau și pătrundeau în imperiu barbarii – germani, huni, mauri și alții. Imperiul căuta mijlocul de a-i îmbuna și face nepericuloși sau chiar folositori, dar acest lucru nu era nici sigur, nici ușor. Înăuntru se agitau păgânii, neîmpăcați cu pierderea privilegiilor și cu conducerea Statului, se agitau ereticii, vechi și noi, nemulțumiți cu condamnarea și cu situația lor ilegală de dușmani ai Bisericii și ai Statului. Tremurau de groază locuitorii imperiului în provinciile expuse invaziilor de barbari sau de bande de tâlhari, nesiguri fiind de viața și de bunurile lor. Trăiau viață grea clasele sociale apăsate. În stările economice, sociale

Sfântul Ioan Gură de Aur – mare misionar al Bisericii

II

Biserica și misiunea desăvârșirii

Volum publicat cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte

DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

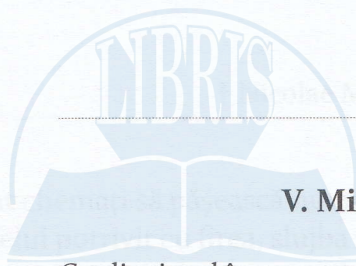
BASILICA
București – 2015

CUPRINS

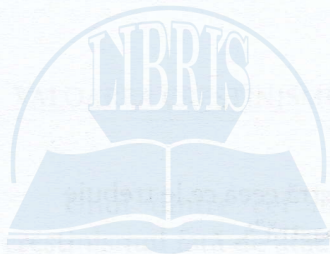
IV. Taina unității Bisericii

Valoarea creștinismului după concepția Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. prof. Ioan RĂMUREANU.....	7
Noțiunea de Biserică după Sfântul Ioan Gură de Aur Vasile HRISTOV.....	39
Învățătura despre Biserică după Sfântul Ioan Gură de Aur Mihai ENACHE.....	57
Aspectul hristologic și pnevmatologic al Bisericii după Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. prof. Ilie MOLDOVAN.....	73
Eclesiologia paulină reflectată în Comentariul Sfântului Ioan Gură de Aur la <i>Epistola către Efeseni</i> Ierom. Modest ZAMFIR.....	93
Sfântul Ioan Gură de Aur și unitatea Bisericii Arhid. prof. Constantin VOICU.....	107
Sfântul Ioan Gură de Aur, despre unitatea Bisericii în comentariul la <i>Epistola către Efeseni</i> a Sfântului Apostol Pavel Pr. Ilie NEGOIȚĂ.....	119
Sfântul Ioan Gură de Aur, predicator al unității creștine Arhim. Veniamin MICLE.....	129
Sfânta Taină a Preoției la Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. prof. Gheorghe DRĂGULIN.....	145
Sensul ecumenic al Sfintei Euharistii la Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. prof. Ioan G. COMAN.....	159
Sfântul Ioan Gură de Aur despre erezie, eretici și combaterea lor Pr. prof. Mihail BULACU.....	177

V. Misiune și desăvârșire în spațiul social

Credinciosul în preocupările Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. prof. Constantin CORNIȚESCU	203
Aspecte din viața creștină în Comentariul Sfântului Ioan Gură de Aur la <i>Epistolele pastorale</i> Pr. Mircea NIȘCOVEANU	211
Învățătura despre legea morală naturală în opera Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. conf. Nicolae STOLERU	227
Țeluri morale în <i>Predicile despre pocăință</i> ale Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. Gheorghe A. NICOLAE	239
Ideile pedagogice ale Sfântului Ioan Gură de Aur Pr. prof. Dumitru FECIORU	251
Demnitatea muncii la Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. Ilie NEGOIȚĂ.....	285
Concepția Sfântului Ioan Gură de Aur despre familie Pr. Marin BRANIȘTE.....	297
Concepția Sfântului Ioan Gură de Aur despre prietenie și dragoste Pr. Marin BRANIȘTE.....	329
Virtutea dragostei la Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. prof. Teodor DAMIAN.....	357
Foloasele înțelegerii între oameni după Sfântul Ioan Gură de Aur Constantin M. IANA	369
Sfântul Ioan Gură de Aur: pacea și prietenia, virtuți prioritare în ordinea moral-socială a vieții întregii omeniri Pr. Gheorghe TILEA	383
Starea de spirit în rugăciune după Sfântul Ioan Gură de Aur Pr. Gheorghe TILEA	395
Sfântul Ioan Gură de Aur: despre desăvârșirea creștină † Nicolae MLADIN.....	407

VALOAREA CREȘTINISMULUI DUPĂ CONCEPȚIA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR*

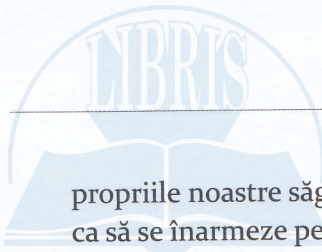
Preot profesor Ioan RĂMUREANU

Părinții și scriitorii Bisericii au înfruntat și au combătut cu tărie acuzațiile nedrepte ale filosofilor, scriitorilor și întregii societăți greco-romane împotriva creștinismului până în timpul împăratului Constantin cel Mare (306-337). După edictul de libertate religioasă de la Milan, promulgat în 313 de Constantin cel Mare, creștinismul se găsi în fața unor probleme noi. Din religie persecutată, creștinismul deveni o religie liberă. Doctrina lui Hristos și Biserica Sa nu mai trebuiau apărate față de actele de autoritate ale împăraților păgâni, față de abuzurile autorității romane, sau față de fanatismul popular păgân, deoarece însuși capul statului era acum creștin, iar masele populare ale Imperiului Roman îmbrățișaseră în cea mai mare parte creștinismul. Numai împăratul Iulian Apostatul (361-363), nepotul lui Constantin cel Mare, a încercat cu ajutorul filosofilor neoplatonici, reprezentanții culturii greco-romane din timpul său, să redea zeilor vechea lor strălucire. Edictul împăratului Iulian Apostatul din 17 iunie 362, cunoscut în Occident la 29 iunie același an, interzicea profesorilor creștini, gramatici, retori și profesori de medicină să mai predea în învățământul public, de nu vor face dovada credinței lor în zei¹. Istoricul Teodoret ne informează că învățământul literaturii păgâne era interzis nu numai profesorilor, ci și elevilor creștini.

„Și mai întâi – relatează Teodoret –, Iulian interzise copiilor Galileenilor (așa numea Iulian pe creștini în derâdere) [...] să ia parte la studiul poeziei, retoricii și filosofiei. Într-adevăr, zicea Iulian, noi suntem combătuți cu

* Articol publicat original în: *Ortodoxia*, XXXVIII (1986), 3, pp. 18-46.

¹ ÎMPĂRATUL IULIAN, *De Professoribus*, în: L'EMPEREUR JULIEN, *Oeuvres complètes*, t. I, partea a II-a: *Lettres et fragments*, ed. J. BIDEZ, Les Belles Lettres, Paris, 1924, pp. 72 și 44-47. *Codex Theodosianus*, XIII, III, 5, ed. G. HAENEL, Bonnae, 1842, col. 1322. Vezi și ed. Th. MOMMSEN și P. MEYER, 3 vol., Berlin, 1905. O nouă ediție a fost începută din 1923 de P. KRUEGER. Vezi și lucrarea: I. PULPEA (Pr. I. RĂMUREANU), *Lupta împăratului Iulian împotriva creștinismului*, București, 1942, p. 161.

proprile noastre săgeți, căci ei scot din literatura noastră ceea ce le trebuie ca să se înarmeze pentru a duce războiul împotriva noastră”².

Legea aceasta a avut asupra creștinilor efectul unei lovituri de trăsnet. Istoricul păgân Ammianus Marcellinus a numit legea lui Iulian „o măsură tiranică, pe care ar trebui s-o îngropăm într-o tăcere eternă”³. Amurgul zeilor era definitiv. Legea lui Iulian Apostatul împotriva profesorilor și elevilor creștini, unică în analele imperiului roman, nu putea opri progresul și răspândirea creștinismului, iar după moartea Apostatului, a fost abrogată de împăratul Iovian (363-364), succesorul său, la 11 ianuarie 364⁴. Ecoul ei s-a păstrat mult timp, însă, în inimile creștinilor și ea le reamintea că elenismul este încă o forță spirituală puternică, chiar după trecerea celor aproape patru secole de la Hristos, care nu se resemnează să cedeze terenul de bună voie în această uriașă încheștare spirituală.

În fața noii situații, creștinii au reacționat puternic. Mai întâi bărbații talentați ai creștinismului au încercat să înlocuiască literatura păgână cu o literatură creștină. Astfel, cei doi Apolinari de Laodiceea, tatăl și fiul, viitorul ereziarh, alcătuiră, după relatările istoricului Sozomen, „creații egale în număr și de aceeași valoare în ceea ce privește moravurile, stilul, caracterul și compunerea cu creațiile Grecilor celor mai renumiți”⁵. Ei scrieră atunci o istorie sfântă în 24 de cânturi, imitând Iliada și Odiseea lui Homer, dialoguri socratice la Sfintele Evanghelii, fără să mai vorbim de comedii, tragedii, ode și alte versuri lirice de inspirație creștină⁶.

În al doilea rând, creștinii și-au dat seama de măsura nedreaptă a lui Iulian Apostatul și au combătut-o cu tărie. Totodată, scriitorii creștini au combătut și alte acuzații păgâne. Ecoul luptei dramatice dintre creștinism și păgânism a durat până în secolul al VI-lea, când împăratul Justinian cel Mare (527-565) a închis în 529 renumita școală de filosofie din Atena. În tot acest timp, Părinții Bisericii și scriitorii creștini au trebuit să apere cu tărie divinitatea religiei creștine față de atacurile reprezentanților religiei și culturii greco-romane, și să arate totodată superioritatea creștinismului față de oricare altă religie.

² TEODORET AL CIRULUI, *Istoria Bisericească*, III, 8, 1 sqq., în: *Theodoret's Kirchengeschichte* (GCS 19), ed. L. PARMENTIER, Leipzig, 1911, p. 185. L'EMPEREUR JULIEN, *Oeuvres complètes. Lettres et fragments*, p. 47.

³ AMMIANUS MARCELLINUS, *Res Gestae*, XXII, 10, 7 și XXV, 4, 20, în: *Ammiani Marcellini Rerum Gestarum libri quae supersunt*, vol. I, libri XIV-XXV, ed. C.U. CLARK, L. TRAUBE, G. HERAEUS, Berolini, 1910, pp. 276 și 370. I. PULPEA, *Lupta împăratului Iulian...*, p. 161.

⁴ *Codex Theodosianus*, XIII, III, 6, col. 1322; cf. L'EMPEREUR JULIEN, *Oeuvres complètes. Lettres et fragments*, p. 47.

⁵ SOZOMEN, *Istoria Bisericească*, V, 18, în PG 67, col. 1269 C; Pierre DE LABRIOLLE, „De la paix constantinienne à la mort de Théodose”, în: J.R. PALANQUE, G. BARDY, P. DE LABRIOLLE, *Histoire de l'Église depuis les origines jusqu'à nos jours*, vol. III, Paris, 1936, p. 189.

⁶ P. DE LABRIOLLE, „De la paix constantinienne à la mort de Théodose”, p. 190; Chrysostomus BAUR, *Der heilige Johannes Chrysostomus und seine Zeit*, vol. I, München, 1929, p. 50; Otto BARDENHEWER, *Geschichte der altkirchlichen Literatur*, vol. III, Freiburg, 1923, pp. 290-291.

Unul dintre cei mai reprezentativi Părinți ai Bisericii care a apărut creștinismul față de atacurile elenismului, la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea, a fost Sf. Ioan Gură de Aur († 407).

1. Dumnezeirea creștinismului

Contribuții esențiale pentru valoarea creștinismului după opinia Sf. Ioan Gură de Aur se află în tratatul său: *Dovedire contra iudeilor și elinilor că Hristos este Dumnezeu*⁷, în cele opt *Cuvântări împotriva iudeilor*⁸ și în lucrarea *Cuvânt despre fericitul Vavila și împotriva lui Iulian și a Elinilor*⁹. La acestea trebuie adăugate cele trei cărți *Către Stagir* și tratatele *Că nimeni nu se vatămă decât de sine însuși* și *Către cei ce se scandalizează de nenorociri*¹⁰, în care Sf. Ioan Gură de Aur se ocupă mai mult cu problema providenței divine. Astfel de contribuții se găsesc nu numai în aceste tratate. Aproape toate celelalte scrieri ale Sf. Ioan Gură de Aur cuprind material suficient pentru dovedirea valorii creștinismului, ba am putea spune chiar că întreaga sa operă e cel mai mare monument al literaturii creștine din secolul de aur al Bisericii prin care se proslăvește acțiunea minunată și binecuvântată a creștinismului în lume.

1. Pentru a înțelege dumnezeirea creștinismului, Sf. Ioan Gură de Aur ne învață mai întâi cum trebuie să cercetăm noi tainele credinței. După părerea sa, adevărurile omenești trebuie cercetate cu ajutorul rațiunii, căci rațiunea este bunul cel mai mare cu care Dumnezeu, Cel lăudat în Treime, a înzestrat pe om, iar adevărurile dumnezeiești trebuie cercetate cu ajutorul credinței. „Să nu cercetăm cele despre Dumnezeu numai cu rațiunea, nici să supunem rânduiei omenești cele de acolo, sau să le judecăm după necesitatea legilor naturii, ci să le înțelegem, cu evlavie, crezând așa cum ne grăiesc Scripturile”¹¹. Dumnezeu, care a descoperit oamenilor adevărurile inefabile dumnezeiești, pe care rațiunea omenească nu le-a putut descoperi prin propriile sale puteri, folosind metoda raționamentelor omenești, este vrednic de crezare. Credința întemeiată pe autoritatea infailibilă a lui Dumnezeu este mai sigură și mai temeinică decât mărturia rațiunii, fiindcă aceasta poate greși.

„Credința e potrivnică raționamentului (ἐναντίον γὰρ ἡ πίστις λογισμῶ)”¹².

„Căci unde e credință, nu e nevoie de cercetare; acolo unde nimic nu are

⁷ În PG 48, col. 813-838.

⁸ În PG 48, col. 843-942.

⁹ În PG 50, col. 533-572.

¹⁰ *Către Stagir*, în PG 47, col. 423-494; pentru celelalte două tratate vezi: PG 52, col. 459-480 și 479-528.

¹¹ SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Ioan*, XXIV, 3, în PG 59, col. 147. Traducerea textelor grecești sau latinești din studiul de față ne aparține, afară de cazul când facem mențiunea cuvenită.

¹² SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Epistola către Evrei*, XXXIII, 3, în PG 63, col. 229.